

Yttrande

Datum
2016-01-04

Dnr
3776-2015
Ert Dnr
NV 07529-15

Mottagare
Naturvårdsverket
106 48 Stockholm

Handläggare
Niklas Egriell
Avdelningen för havs- och vattenförvaltning
niklas.egriell@havochvatten.se

Direkt
010-698 60 86

Remiss om ansökan om spridning av bekämpningsmedlet VectoBac G i Nedre Dalälvsområdet

Havs- och vattenmyndigheten har beretts tillfälle att yttra sig över
rubricerad remiss. Myndigheten lämnar här följande yttrande.

Havs- och vattenmyndighetens inställning

Havs- och vattenmyndigheten tillstyrker ansökan men vidhåller vad som
framförts i myndighetens yttrande den 15 januari 2015 (se bilaga 1, dnr
4085-2013) gällande 2015 års myggbekämpning, att besprutningen inte är
en långsiktigt hållbar metod. Myndigheten vill i år särskilt lyfta fram
följande.

- En opartisk och av Bti-bekämpningen ekonomiskt oberoende
institution bör få ansvaret att utföra förnyade och fördjupade
analyser. SLU kan vara en sådan institution.
- Det är fortsatt, trots många års kostsam bekämpning och Havs- och
vattenmyndighetens tidigare synpunkter, inte visat att just själva
bekämpningen, ur ett landskapsperspektiv, minskar problemen med
mygg för människor i bygden. Nu, när egenkontrollen ska ses över,
är det mycket viktigt att studier av detta, inklusive
jämförandestudier av obehandlade referenslandskap i dalgången
ingår. En utvärdering av bekämpningsmedlets reella effekt på
myggtätheten på landskapsnivå i berörda områden ska utföras och
redovisas på ett statistiskt vedertaget vis. Det är anmärkningsvärt
att detta inte gjorts tidigare.
- En förnyad och fördjupad analys av effekten av bekämpningen och
metodens lämplighet på lång sikt ska göras. En kostnads-
nyttoanalys ska ingå. Kostnads-nyttoanalysen ska innefatta
alternativa lösningar på problemet och då inte, på det sätt som
sökanden gjort med fokus på biologiska bekämpningsmedel, utan på
åtgärder som inte innebär besprutningar i landskapet och
manipulation med ekosystemen.

- Fortsatta undersökningar ska utföras avseende påverkan på bottenfauna och fisk med fokus på små vatten (vattensamlingar och bäckar) där koncentrationerna av bekämpningsmedlet riskerar att bli som högst. Koncentrationerna av medlet ska kontrolleras i dessa vatten direkt efter besprutningarna. Jämförande studier i närliggande liknande, av besprutning oberörda, vattensamlingar och bäckar, ska utföras.

Motivering

Havs- och vattenmyndigheten bedömer att bekämpningen av stickmygg enbart med hjälp av VectoBac G inte utgör en långsiktigt hållbar lösning på problemen med översvämningsmygg i nedre Dalälven. Det finns fortfarande många frågetecken kring vilken effekt bekämpningen med VectoBac G ger på myggtätheten i området. Havs- och vattenmyndigheten kan inte, utifrån hittills gjorda uppföljningar och utredningar, bedöma om bekämpningen på sikt kan komma att få negativa konsekvenser för fiskbestånd och bottenfauna i berörda delar av Dalälven. Det handlar om stora områden och komplexa ekosystem som kräver mer undersökningar innan man kan dra sådana slutsatser.

Myndigheten anser att det är angeläget att utredningarna om miljökonsekvenser och möjliga alternativa lösningar utförs av institutioner som är ekonomiskt oberoende av Bti-bekämpningen och inte såsom nu av ett företag som till stor del byggs upp av ersättning för Bti-bekämpningen. Risker för partiska utredningar i en så viktig samhällsfråga bör minimeras. Ett exempel på en olämplig vinkling av informationen är det faktum att sökanden lyfter fram strandängsbete som ett stort problem för djuren, på ett sätt som inte görs i andra sammanhang där strandängsbete planeras och utreds av sakkunniga på området. Länsstyrelsernas experter på landsbygdsfrågor arbetar just för att underlätta strandängsbete, till gagn för både djuren och den biologiska mångfalden.

Strandängs- och älvmadsbete kan ge win-win effekter både när det gäller minskade myggproblem och bevarad biologisk mångfald. Visserligen indikerar undersökningar att det inte kortsiktigt ger tillräckligt omfattande minskningar av mygglarver. På sikt kan dock larvproduktionen minska och då på ett mer naturligt sätt i balans med ekosystemen. Också vindexponeringen skulle öka vilket missgynnar myggorna. Ju mer vindexponering, desto svårare för myggen att effektivt söka sig till människor och djur. Detta omnämns inte överhuvudtaget i sökandens utredning vilket är en brist.

Sökanden framhåller att man har god kontroll på spridningen och vilka koncentrationer som uppstår av medlet i vattenmiljön. Havs- och

vattenmyndigheten ser dock risker för att koncentrationerna är svåra att styra i samband med denna typ av omfattande besprutning på landskapsnivå. I vissa områden kan djupet i vattenmiljön variera med flera decimetrar och då erhålls helt olika koncentrationer av medlet beroende på rådande vattendjup. Ett exempel är den översvämningsmiljö som syns i figur 1 i sökandens rapport "Redovisning 2015" (Lundström J och Schäfer M). En halvering av djupet i vissa områden innebär exempelvis en fördubblad koncentration av medlet och vid minsta förändring i våg- eller strömexponering kan medlet spridas okontrollerat i vattenmiljöerna. Därav svårigheterna med denna form av storskaliga omfattande besprutningsmetoder. Därför har också Havs- och vattenmyndigheten vid ett flertal tillfällen i yttranden lyft fram behovet av en egenkontroll som innefattar undersökningar av bottenfauna och fisk i de allra minsta vattnen, där koncentrationerna av medlet riskerar att bli som störst.

Sammantaget bedömer Havs- och vattenmyndigheten att arbetet med att fasa ut besprutningarna till förmån för metoder som inte innebär kemiska eller biologiska bekämpningsmetoder bör effektiviseras. Den form av ekologisk manipulation, genom den steriliseringsmetod (SIT-metoden) som sökanden nu lyfter fram bör undvikas av ekologiska skäl. Det finns många exempel på problem runt om i världen som uppstått på grund av människans försök att konstlat manipulera ekosystemen på landskapsnivå. Därför bör dessa metoder undvikas.

Beslut om detta yttrande har fattats av avdelningschefen Björn Sjöberg efter föredragning av utredaren Niklas Egriell. I den slutliga handläggningen av ärendet har även deltagit enhetschefen Ann Lundström .

Björn Sjöberg

Niklas Egriell

Bilagor

1. Havs- och vattenmyndighetens yttrande 2015-01-15

